1885 — 1889

თეატრი

1889 წ. № 39 & 40. ნოემბრის 12.

გაზეთი ღირს: ერთის წლით—5 მ. ნახევარის წლ.—3 მ. ცალკე ნომერი—15 კ.

ხელის-მოწერა და წერილების გამოგზავნა შეიძლება ამ ადრესით: Тифлисъ, книжный магазинъ Чарквіани, Роману Панцхава.

რედაქცია არ კისრულობს წერილების უკან გაგზავნას და მათ შესახებ მიწერ-მოწერას.

გაზეთში დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს უნდა ჰქონდეს მოწერილი სახელი, გვარი და ადრესი ავტორისა.

ქართული საკვირაო გაზეთი

„თეატრი“

მომავალ 1890 წლის იანვრის თვიდამ გაზ. «თეატრი» გამოვა ახალ თანამშრომლების მონაწილეობით. რედაქცია ყოველ-გვარ ღონისძიებას მოიხმარს, რომ თავისი გაზეთი გააუმჯობესოს, როგორც შინაგანის, აგრეთვე გარეგანის მხრით.

გაზ. «თეატრის» ფასი:

თელის წლით 5 მან.	თვიურად . . 1 მ.
ნახევარ წლით 3 »	თითო ნომერი. 15 კ.

ხელის-მოწერა მიიღება ამ ადრესით: Въ Тифлисъ, книжный магазинъ Чарквіани, Роману Панцхава.

ქართული თეატრი

სამშაბათს, 14 ნოემბერს

ბენეფისი

ჯ. ყიფიანისა.

ქართული თეატრის არტისტები წარმოადგენენ

ქარდინალი რიშელიე

დრამა 5 მოქმ. და 8 სურათად

თარგმ. ა. ცაგარლისა.

ცოლ-ქმრობის

წინააღმდეგ

ვოდევილი 1 მოქმედებად

მოთამაშენი: ქ-ნნი საფაროვისა, ავალიშვილისა, დიმელი; ბ-ნნი ყიფიანი, აბაშიძე სვიმონიძე, გუნია, ცაგარელი და სხვ.

ფასები ჩვეულებრივია.

დასაწყისი 8 საათზე.

სამეცნიერო საფუძველი

პროგრესის ისტორიისა.

(შემდეგი*)

II

ადამიანის ყოველს სურვილს და მოქმედებას, უეჭველად, მოთხოვნილება უძევს საფუძვლად. მაშასადამე, წარსული და

*) იხ. თეატრი № 34, 35 და 36.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აწმყო ყოფა-ცხოვრება ადამიანების სხვა-და-სხვა გვარი მოთხოვნილების გამომხატველი უნდა იყოს. ადამიანის ზოგი ერთი მოთხოვნილება ცხოველებშიაც არის ხოლმე, რომელნიც უფრო მომეტებულად ინსტინკტიურად მოქმედებენ. ადამიანს კი ცნობაში მოჰყავს თავისი საკუთარი მოთხოვნილება, მოქმედება და ცხოვრება; იგი ანგარიშს აძლევს თავის მოთხოვნილებას და თავის ავ-კარგიანის ყოფა-ცხოვრებით, ზნითა და ჩვეულებით შექმნის კულტურას**), რომელსაც უმრავლესობა ალმერთებს და თაყვანსა სცემს. მაგრამ, ზოგიერთს უმაღლესი ხარისხის ცხოველსაც ზოგჯერ ცნობაში მოჰყავს თავისი სურვილი; მხოლოდ ცხოველის ცნობიერებას საზღვარი აქვს დადებული, მას არ შეუძლია ადამიანის გონებას კვალ-და-კვალ სდიოს წარმატებაში და ამ ნაირად თავისი ძალღონე და ნიჭი აწარმოოს. ადამიანი-კი სულ სხვა არის. მას შეუძლია უბრალო მოთხოვნილება და სურვილი განავითაროს, წარმატების ახალი გზა-კვალი და ცხოვრება შეამუშავოს და წინ ნაბიჯი წარსდგას უკეთესისა და სასურველის მომავალისაკენ. იგი განავითარებს და განიფაქიზებს ჭკუა-გონებას, ხასიათს, აზრებს, რწმენას და დადგება მართალისა და ჭეშმარიტის მოთხოვნილების ნიადაგზედ. ასეთი განვითარება შედეგია ცხოველს-მყოფელის კრიტიკისა და იმ რთული, და დაუსრულებელის ბრძოლისა, რომელიც გამოიწვია, ერთის მხრით, ბუნებასთან შეტაკებამ და, მეორეს მხრით, თვით კაცთა შორის აზტყდარმა ჭიდილმა და გაუსაცდელმა. ეს ორი უმთავ-

**) კულტურა ჰქვიან ხალხის ყოფა-ცხოვრების ყოველის მხრით გამოხატვას. სარწმუნოება, ზნე-ჩვეულება, ენა, ლიტერატურა, ადათი მიწა-წყალი, სახლ-კარი, იარაღი, და ავეჯეულობა, მოქმედება და სხვა-კულტურაა ხალხისა. ცივილიზაცია-კი გამოხატავს ხალხის გონებრივსა და საზოგადოებრივს მისწრაფებასა და მიზიდულებას. გონებითი და ზნეობითი განვითარება, ხასიათისა და რწმენის მიმართულება, იდეალისა და წარმატებისადმი მიზიდულება—ცივილიზაციაა ხალხისა. მაშასადამე, ამ ორს შემეცნებას, კულტურასა და ცივილიზაციას შორის, ისეთი განსხვავება არის, როგორც ფაქტსა და იმის შედეგს შორის.

რესი ფაქტორი ცხოვრებისა გაჭირებაში აგდებდა ადამიანთა საზოგადოებას და გაჭირების სიმძიმე კიდევ ბრძოლისა და წარმატების გზას უჩვენებდა იმის ჭკუა-გონებას და აზრს...

ზევით იყო ნათქვამი, რომ ადამიანს, როგორც უტყვი ბუნება, ისე თავისი მსგავსი არსების ცხოვრება არტყია გარე-შემო; მან უნდა თვალი გაუსტეროს ცხოვრების იმ მრავალგვარ ამბებს, რომელნიც ურიცხვი ფერისა და რიგის ნიადაგს შეიცავენ. ბიოლოგიური, ფიზიოლოგიური და სოციოლოგიური ავ-კარგიანობის პირობანი ერთი-ერთმანერთს ემკლავებიან და ამ ბრძოლის სიმძიმე და შინაარსი ყოველთვის, მუდამ დღე მოქმედებენ ადამიანზედ. ამიტომ, კაცმა რომ თავისი არსება დაიცვას, ან უნდა ზემო ნაჩვენებს პირობებს შეეთვისოს, ან ის პირობანი თავისი სურვილისა და რწმენის თანახმად უნდა შესცვალოს. უკვე შემუშავებულს ცხოვრებასთან შეთვისება — ყოველთვის გამოხატავს ერთხელვე გაკვლეულს გზაზედ დგომას, რომელიც ადამიანში სპობს წარმატებისადმი სურვილსა და მოქმედებას. მხოლოდ გარე-შემორტყმული პირობების შეცვლისა და გადასხვაფერების სურვილი ადამიანის გონებას აფხიზლებს, კრიტიკისა და მოქმედების სარბიელს აფართოვებ და მიეზიდება ნაყოფიერისა და კეთილშობილი გარჯა-მოღვაწეობისადმი.

ზოგიერთი მოთხოვნილებანი ადამიანში თავისთავად, ბუნებითად ვითარდებიან, ზოგიერთს-კი ამუშავებს და აწარმოებს სხვა, მეორე ადამიანთან ყოფნა, სხვასთან აზრისა და გრძნობის გაცვლა-გამოცვლა, საზოგადო ცხოვრება. ფიზიკურსა და ფიზიოლოგიურს მოთხოვნილებას, მაგალითად, ვერც ბავშვი ასცდება და ვერც ასაკში მოსული და დავაჟკაცებული ადამიანი. ევევე ითქმის ფსიხოლოგიურსა და საზოგადოობრივს მოთხოვნილების შესახებ, რომელნიც ყოველთვის შეურყეველსა და მტკიცე კანონებს ექვემდებარებიან. სულ ყველა ამნაირი მოთხოვნილება ადამიანს ბუნებისაგან აქვს მინიჭებული და, მაშასადამე, ვერც კერძო პირი და ვერც საზოგა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლება იმის გავლენასა და ზედ-მოქმედებას ვერას გზით ვერ ასცდება. პირ-იქით, ხშირად მოხდება ხოლმე, რომ დაბალი ხარისხისა და „სულით გლახაკი“ ხალხი ყურ მოჭრილი მონა არის ბუნებრივად, სტიქიურად შემუშავებული მოთხოვნილებისა და ყოველისფერს ახალს მისწრაფებასა და აზრს სასტიკს წინააღმდეგობასა და პროტესტს უცხადებს. უკანასკნელი გარემოება უტყუარი ნიშანია იმისი, რომ საზოგადო ყოფა-ცხოვრება, შემუშავებული კულტურა ერთს წერტილზედ შედგეს და პირი უკან მიიბრუნოს და რეგრესის გზას დაადგეს.

მაგრამ ზოგჯერ არც საზოგადოებრივი ყოფა-ცხოვრებისა და შემუშავებული კულტურის ნიადაგის გარდასხვაფერება, გარდაცვლა მოასწავებს წარმატებას. ხშირად ასეთი მოვლენაც რეგრესის ნიშანია, „საზოგადოებრივი სხეული, როგორც სხეული ცალკე არსებისა, განიცდის შეუწყვეტელს სახის-ცვლილებას, სანამ იმის გარეშემოზღუდულს პირობებს არ შეუფერ-შეუთანახმდება; როდესაც ეს ბოლოს შემდეგ იგი იარსებებს სრულიად თავის აგებულების შეუცვლელად. როდესაც გარეშემორტყმულს პირობებში რაიმე ცვლილება მოხდება, მაშინ იგი გამოიწვევს რამოდენიმედ შესაფერს ცვლილებას საზოგადოებრივს ყოფა-ცხოვრებაშიაც. მაგრამ ეს ცვლილება აუცილებლად არ მოასწავებს პროგრესის გზაზედ ახალ ნაბიჯის გადადგმას. უფრო ხშირად ახალი, სახე შეცვლილი საზოგადოებრივი ცხოვრება უწინდელთან შედარებით არც მაღლა სდგას, არც დაბლა. მაგრამ, თუ ახალი ნიადაგი თხოულობს უფრო დაბალს ცხოვრებას, ვიდრე წინედ ყოფილი, მაშინ რამოდენიმედ ამის შედეგი იქნება რეგრესი.“*)

მაგრამ კაცთა საზოგადოება წინ ნაბიჯს ვერ წარსდგამდა, ვერც შემუშავდებოდა და კერძოდ ადამიანიც ვერ იცოცხლებდა, თუ რომ ბუნებას უხილავად არ ჩაენერგა კაცში ინსტინკტიური მიზიდულება და დაუცხრომელი სურვილი არსებობისა და წარმატებისა. ადამიანისათვის თვით ბუნებას მიუნი-

*) Основ. Соціологіи Гер. Спенсера. т. I ст. 107.

ჭებია ისეთი ძალა, რომელსაც მიჰყავს იგი წარმატებითი გარჯა-მოღვაწეობისა და განვითარებისადმი. და სწორედ იმიტომ, რომ ეს მადლიანი და კეთილი ძალა წარმატების სწორე გზას დაადგეს, საჭიროა, ერთის მხრით, თავისუფალი მოქმედება, ყოველგვარი იმისი შემბორკველი პირობების მოსპობა და განადგურება. მაგრამ ეგეთე ძალა მოქმედებს ადამიანის არსებაზედ და ეუბნება მას, რომ იგი, მეორეს მხრით, არც სხვას, მის მსგსავსად შექმნილს მეორე ადამიანსაც დაბრკოლებასა და წინააღმდეგობას არ უწეედეს და რაიმეში ენებას არ აძლევდეს. ცხოვრებას არ ასცდება განსაცდელი და უბედურება, თუ ეს ორი პირობა დაეწყებული და უარყოფილია, რადგანაც ადამიანი სხვისის ენებითა და ზარალით თავის საკუთარს თავსაც აზარალებს და ამით წარმატებას ხელს შეუშლის და შეაფერხებს*...)

ეს ორი ელემენტარული პირობა ის საფუძველია, რომლის საშუალებითაც უნდა გაცხოველდეს და შემუშავდეს ადამიანის ბუნების მიზიდულება დამოუკიდებლობისა, კეთილ-შობილური და კაცთ-მოყვარე გრძნობანი და მისწრაფებანი.

ხომლელი.

(შემდეგი იქნება)

ჟურნალ-გაზეთების მიმოსილვა.

რუსულ ჟურ. „Сѣв Вѣст.“ — ში იბეჭდება წერილი „Письма о Грузіи“, რომლის ავტორი იკვლევს ჩვენი წარსული ისტორიისა და ლიტერატურის ვითარებას. სრულიად ახალი და ნაყოფიერი აზრი ნაშრომისა უტყუარი გამომსატველია იმისი, რომ წერილე-

*) იხ. ჩემი სტატია გაზ. „ივერია“ №№ 56 და 57, 1886 წ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბის ავტორს შეგნებული აქვს თანა-მედროვე მეცნიერებაში შემუშავებული სოციოლოგური კანონები და ამ უკვე შეძენილის საგზლით იგი შესდგომია ისეთს მძიმე საგანს, როგორიც არის ჩვენი გაურკვეველი და ბურუსით მოცული განვლილი ცხოვრება. ავტორი კრიტიკით სულ-მძღვანელობს, სურს განცალკევებული ისტორიული მოვლენანი ქართველთა ცხოვრებისა სისტემაში მოიყვანოს და უჩვენოს იმისი კავშირი იმ ხალხების ცხოვრებასთან, რომელნიც მაშინდელს კულტურას სათავეში უდგნენ და რომელთა გავლენა და ზედ-მოქმედება ტონს და მიმართულებას აძლევდა მთელს აღმოსავლეთის დაწინაურებულ ერთა ყოფა-ცხოვრებას. და აი, სწორედ ამ დროს, როდესაც „Письма о Грузіи“—ს ავტორი ასეთის კეთილ-შობილურისა და უმაღლესის აზრით დასწავლებია თავის აღრჩეულს საგანს „იკვრიის“ მოწინავე წერილების ავტორი საშინელის უშვერის სიტყვებით ლანძღავს ნ. დ.—ს. იმის ლექსიკონიდგან ზედი-ზედ ამოდიან ისეთი ფრაზები, როგორც, მაგ, უწმიდური, ბულვარის აკადემიის მწევრი, ბალღი, და სხ. და სხ. „იკვრიის“ აზრით „Письма о Грузіи“ „თავიდამ ბოლომდე ერთი გაპტულებული“ და უშვერი ტუალეტია მარტო ძაგებისათვის შეთითხნილი, ჭირკეულობისა და ყოველად უაზრობისა და უვიცობისაგან და თავ-გასულ მამლა-ყინწობისაგან ურცხვად გატრაბახებული.“

მხოლოდ ასე, თუ ისე ცოტად „თავდაჭერილი“ მოწინავე წერილი „Письма о Грузіи“—ს შესახებ დაიბეჭდა „Новое Обоз.“ № 2022—ში, რომლის პასუხად ნ. დ. დაბეჭდა ამავ გაზეთის 2028 №—ში ფრიად საყურადღებო წერილი.

ნ. დ. ვერ უარყოფს „Новое Обозрѣніе“-ს მოწინავე წერილის აზრს, ვითომც იგი რუსთველს მხოლოდ იმით აყენებდეს დაბლა, რომ თავისი პოემის შინაარსი იმას სპარსელ მწერალთაგან უსესხებია. „წაიკითხეთ ჩემი წერილი „Сѣв. Вѣст.“-ში, ამ ობს ავტორი, და დარწმუნდებით, რომ მე არასად არ მითქვამს რუსთველისთვის საყვედური სიუჟეტის სესხებისათვის და მხოლოდ იმას ვამბობდი, რომ მისი თხზულება ვერ არის თავისებური, ორიგინა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლუჯი და სრული როგორც, მაგალითად, შექსპირისა და გეტეს თხზულებანიო».

შემდეგ ავტორი ეწინააღმდეგება „Новое Обозрѣніе"-ს მოწინავე წერილის იმ აზრს, თითქო ჩვენთვის საჭირო არ იყოს საზოგადოდ ჩვენი წარსულის და კერძოდ რუსთაველის შესახებ გამოკვლევა. „გვარტომობის ინსტიკტები კიდევ აქამდის უფრო ძლიერნი არიან კაცობრიობაში, ვიდრე უფრო ფართო ინსტინქტები-"ო. ქართველებს «ვეფხის-ტყაოსანი» ქართული ისტორიული ეპოსი გონიათ, და მაშასადამე, ქართველ გვარტომობის ინდივიდუალობის გამომხატველი მაშინ, როდესაც ქართველი ტომი ჯერ კიდევ ბავშურ მდგომარეობაში იყო." ტყვილად ჰქებს „Новое Обозрѣніе"-ს «გამოცდილი» პუბლიცისტი ქართველ გვარტომობის ინდივიდუალობას მისს ბავშობის დროს. ბავშობა ხალხის, როგორც ტომისა, ხანამ რთულ საზოგადოებრივ ორგანიზმად შეიქნებოდეს, შეიძლება ურიცხვ ხაუკუნოების განმავალობაში უცვლელი დარჩეს, მინამ ბოლოს რამე ძლიერი იმპულსი არ გამოიწვევს წარმატებისათვის იმ ძალას, რომელიც პოტენციალურად ბუნებით ჩანერგილია ხალხში".

მაგრამ თუ-კი, ავტორის აზრით, ჩვენს ხალხს აქამდის თავის-თავად დიდი რამ არა გაუკეთებია-რა და ერთად ერთი ჩვენი წარსული დიდების ძეგლიც თავისის შინაარსით სხვა ნიადაგიდამ ყოფილა ჩვენს ნიადაგზე გადმონერგილი და ასიც ურიგოთ, ამ გარემოე-ბის გამო მით მეტი შრომა და მეტი სწავლა გვმართებს, მით უფრო დასატუქსველი და შესაგინებელია ჩვენში წარსულით ტრა-ბახი და ის უგუნური რწმენა, რომ ამის შემდეგ მხოლოდ ჯდომა და ტკბილი ოცნება-ღა დაგვრჩენია და რაც გასაკეთებელი იყო, ის უკვე ჩვენმა წინაპრებმა გააკეთესო.

მაგრამ ვისაც, შეიძლება, თავისი წარსულის არარაობის შერ-ცხვეს, ავტორი შემდეგ გამამხნევებელ სიტყვებს უბნება: „ხალხის-თვის, რომელსაც ცუდმა გარემოებამ ნება არ მისცა, ფეხი ჩაედგა მღელვარე კაცობრიობის განვითარების რთულ ტრიალში, არც სა-მწუხარო და არც სასირცხო რამეა ა. ქ. ყველა ბავშვები ვიყავით,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ყველა ჭაბუკები ვიყავით და გუშინ თუ შეგირდულ რვეულებს ვკლაბნიდით, ხვალ, შეგვიძლია, იმედი ვიქონიოთ, შექსპირებად ანუ გეტეებად, ტურგენევებად ანუ პუშკინებად გავხდეთ; ვინც ახალგაზდაა, იმას შეძლება და ნება აქვს უმაღლესს, იდეალს ელვტოდეს. დიალ, არც ახალგაზდობა, არც სიღარიბე არ არის სამარცხვინო; ძონძებში გამოხვეულებმა თამამათ წარსდგით წინ ნაბიჯები და გულში ატარეთ იმედი მოწიფულებისა და სიმდიდრისა და გექნებათ ერთიც და მეორეც.»

შემდეგ ავტორი მიუბრუნდება ისევ „Нов. Обоз.“-ს «გამოცდილს» პუბლიცისტს და უმტკიცებს, რომ ამ უკანასკნელის შეხედულება ისტორიაზე სხოლასტიურია; «ჩვენი «არხეოლოგიური» შეხედულებით, ამბობს ავტორი, შინაგანი აზრი ყოველ ახალგაზდა თუ ძველ ისტორიულ თუ არა ისტორიულ ხალხების ისტორიისა და არსებობისა შესდგება არსებობისათვის ბრძოლისა და იმ სულიერი ძალის მრავალ ნაირ განვითარების მიდრეკილებისაგან, რომელიც ბუნებით ჩანერგილია ადამიანში; და ისტორიას საგნად უნდა ჰქონდეს ამის ხურათის გამოხატვა, თუ ვინ რა გვარად დაიცვა თავი არსებობისათვის ბრძოლაში და ვინ სადამდის განავითარა ეს ძალი.... რაც უნდა მსუბუქი და დილეტანტური შეხედულება გვქონდეს ჩვენ საქართველოს ისტორიაზე, მადლობა ღმერთს, რომ იმისი დაუსაბამო არსებობის მიზეზის მისაგნებლად ფანტასტიური, განგებისაგან დანიშნული განაჩენი არ გვიძებნია..... და მაშინ, როდესაც თქვენ „Нов. Обозр“. „გამოცდილო“ პუბლიცისტო, კელსიევის ბედის შესახებ და სხვა ამ გვარ დღიურ დარდებზე ლირიკურ გრძნობებს ღვრიდით, ჩვენმა გულ-გრილობამ „ოანამედროე ცხოვრებისათვის“ და «არქეოლოგიის» სიყვარულმა აზიის ერთობ შორ კუთხეებში გადაგვკარგა, სადაც წიგნებით კი არა, ნამდვილად, ჩვენის თვალით ვნახეთ ბავშური მდგომარეობა იაკუტებისა, ტუნგუსებისა, ბურიატებისა და სხ. და ჩვენ დავინახეთ, რომ თუმცა იგინი ამ მდგომარეობაში ყვინთავენ ათი ათასი წლების განმავლობაში, მაგრამ მაინც ვერ აღზარდეს ვერც ერთი „გამოცდილი“ პუბლიცისტი... და წარმოიდგინეთ, რომ ამ არხე-

ოლოგიურმა მგზავრობამ დაგვარწმუნა ჩვენ, რომ მხოლოდ არსებობით არ უნდა დავკმაყოფილდეთ, არამედ როგორც ისტორიას, ისე თანამედროვე ცხოვრებას სხვა მეტი რამე უნდა მოეთხოვებოდეს...

ქართული თეატრი

(წარმოდგენა 7 ნოემბრისა: „ბაგრატ IV“, ისტორიული დრამა კ. მესხისა და „დაურიალდა ჯარა“, გოდევილი კ. ყიფიანისა.)

შინაარსი დრამისა ტრიალებს სამეფო გვარეულობის შუღლზე, რომელმაც ამდენი ვნება მოუტანა ჩვენს სამშობლოს. ახალგაზდა მეფეს ბაგრატ მეოთხესწინა აღუდგება დედოფალი მარიამ, ლომელიც მოწადინებულია მეფე შეიპყრას და თვით დაჯდეს იმერეთის ტახტზე. ამის წადილს ეხმარება ვახტანგი, რაჭის ერისთავი, ეხლანდელი საყვარელი და მომავალი-კი ქმარი დედოფლისა. ისინი დაიყოლიებენ თავის ნებაზე მრავალ დიდებულთ და იმათ შემწეობით მართლაც დაატყვევებენ მეფეს და თვალებსაც ამოსთხრიან მას. მაგრამ იმათი ბედნიერება დიდ ხანს არ გაგრძელდება. ბაგრატის პარტია თავს მოიყრის და მეფის სიყვარულით აღგზნებული ძლევს თავის მოპირდაპირე ჯარს. ვახტანგი და მარიამ ამ დამარცხებას ვერ ითმენენ და პიესის ბოლოს თავიანთ თავს იკლავენ.

დრამის ღირსებათ უნდა ჩაითვალოს მოქმედების სიცხოველე, მისი მსვლელობის ინტერესი. მთელს დრამაში ვერ გაიგონებთ ვერც ერთ სიტყვას, დედა აზრს რომ არ ემსახურებოდეს ასე თუ ისე, ვერც ერთ ფრაზას, მას გაშლას რომ არ ეხმარებოდეს. გარდა ამისა, ზოგიერთი ხასიათები თითქოს დასახულნიც არიან. ვახტანგი, მარიამი, ბაგრატი, ტუსაღი გვიჩია—ყველანი სხვა-და-სხვა ხასიათის, სხვა-და-სხვა ზნის პირებს მოგვაგონებენ.. და მხოლოდ მოგვა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გონებენ, რადგან დამთავრება არც ერთს მათგანს არ დაცლია; მათი ინდივიდუალური თვისება ნამეტან მკრთალად და გაურკვეველად ისტება.

რაც შეეხება თამაშს, დრამა კარგად იქმნა წარმოდგენილი. თითქმის ყველა მოთამაშენი თავიანთ როლებს რიგიანად ასრულებდენ, ზოგიერთი-კი კარგადაც. უმთავრესს მოქმედ პირებიდამ ბაგრატ—გუნია პირველ სცენებში ცოტათი უსერხული და თითქოს შემკრთალი თან-და-თან გათამამდა და მესამე მოქმედებაში სწორედ საუცხოოდ შეასრულა თავისი როლი, მხოლოდ კარგი იქნება, რომ თავს და ხელს ისე საშინლად არ ათრთოლებდეს, თორემ კაცს ეგონება ძაგძაგი ასტესიაო... სვიმონიძე ვასტანგის როლში მოსწრებულად თამაშობდა. ეს აქტიორი მეტად მოქნილა და სცენისათვის გალაზათიანებულა მას აქეთ, რაც ჩვენ იგი გვინახავს ქუთაისში. საუცხოო იყო იგი ნამეტურ უკანასკნელ მოქმედებაში თავის მოკვლის წამს. ეტეობა გაურკვეველად და მოუმზადებლად არ გამოდის სცენაზე და ამ მეცადინეობის მიზეზია გადაჭარბება, რომელიც სვიმონიძეს ხანდახან ემჩნევა, განსაკუთრებით ხმის ინტონაციაში: არას დროს არაა ცუდი, აქტიორი ბუნებრივის ხმით ლაპარაკობდეს.

სხვები, როგორც ვთქვით, ყველანი თავის ადგილზე იყვნენ, გარდა ერთისა, სასელდობ, ქ-ნი დიმელისა, რომელსაც ვერ გაგვიგია—რა მიზეზით უპოვია ადგილი ქართულს თეატრში. ან ხმა, ან მიმიკა, ან ენა, ან შესედულება—რაიმე მაინც უნდა უვარგოდეს კაცს ან ქალს, რომ იგი სცენაზედ გამოუშვან საზოგადოდ და ისეთ თვალზ როლში-კი განსაკუთრებით, როგორც ქეთევანისაა! ქეთევანი ასალ გაზდა ცოლია მეფე ბაგრატ მოთხისა და ნუ თუ იმერეთის მეფეები ისეთ უბადრუკს ყოველ მხრივ არსებას იყვანდენ ცოლათ, რომელიც წარმოგვიდგინა ქ-ნმა დიმელმა! იმედია ამ გვარ შეცდომას, რომელიც ვნებას აძლევს, როგორც თვით დრამას, ისე ტრუპპას, მის წარმომადგენელს, ადგილი არ ექნება შემდეგში.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბოდეკილში ანაშიძემ, გაბუნია-ტაგარლისამ და გედევანიშვილმა საზოგადოებას ჩვეულებრივ სიტილით გაძღეს, თუმცა, უნდა გვტუდეთ, ქ-ნი დიმელი ცოტა არ იყოს, აქაც კი შესძალდა მსიარულებას თავის უშნო მიხვრა-მოხვრით და ლაპარაკით.

თეატრზე საკმაოდ დაესწრო სალი და სასიამოვნოთ უნდა აღვიარეთ, რომ ისეთი ელემენტებიც-კი შეგნიშნეთ თბილისის მცხოვრებლებისა, რომელთაც ამოდენა სანი არც მოუსაზრებიათ ქართული სცენის არსებობა.

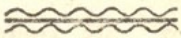

ასალი ამბები.

გრიგოლ ჩარკვიანის სტამბაში ამ ყამად იბეჭდება და მალე იქნება დარიგებული გასასყიდად ჯიბით სატარებელი სრული „ვეფხვის-ტყაოსანი“. წიგნი იქნება პატარა ზომისა და წვრილის ასოებით აწყობილი. პატარა „ვეფხვის-ტყაოსანს“ ბეჭდავს გრ. ჩარკვიანის და რ. თანტხავას ქართული წიგნის მაღაზია. ფასი წიგნისა, შედარებით, ძალიერ იაფი იქნება.

—

კვირას 5 ნოემბერს პირველს კლასსიკურ გიმნაზიაში იყო წლიური აკტი, რომელზედაც გიმნაზიის დირექტორმა ლ. ლ. მარკოვმა წაიკითხა გიმნაზიის წლიური ანგარიშის მოკლე შინაარსი, ამ ანგარიშში სხვათა შორის მოყვანილია შემდეგი სტატისტიკა გიმნაზიის შეგირდებისა. წარსულ სასწავლო წლის დამლევს გიმნაზიაში ყოფილა სულ 694 შეგირდი, რომელთა შორის მართლმადიდებელნი სარწმუნოების—416 სომხებისა—159, კათოლიკებისა—48, ლიუტერანებისა—18, მაჰმადიანებისა—18, ებრაელებისა—14; სხვა-და-სხვა ერის წარმომადგენელნი ერთმანეთთან შედარებით ყოფილან: რუსი და პოლშელი—314, სომხები—159, ქ

რთველები—135, ნემეცი—23, თათარი—18, ებრაელი—14, ფრან-ცუზი—6, და ბერძენი 5; სხვა-და-სხვა წოდებათაგან, თავადების, აზნაურების და ჩინოვნიკების შვილები შეადგენდენ 522, მოქალა-ქეების—138, სასულიერო წოდების—6, გლეხების—2..

—

ჩვენ მოგვდის საყვედური სხვა-და-სხვა ხელის-მომწერელთა-გან, რომ გაზეთი არ მოგვდისო, თუმცა ჩვენ ყველას რიგიანად ვუგზავნით ჩვენი გაზეთის №№-ბს. ამიტომ ვთხოვთ ყველას, ვი-საც გაზეთი არ მისდის, თავისი ადრესი დაწვრილებით გვაცნო-ბოს.

—

გაზ. „ივერიაში“ ვკითხულობთ: „ჩვენ შევიტყვეთ სარწმუნო წყაროდგან, რომ დრეზდენის წიგნების მბეჭდელს ფირმას პირსო-ნისას განუზრახავს დაბეჭდოს გერმანული თარგმანი „ვეფხვის ტყაოსანისა“, რომელიც გერმანულად არტურ ლეისტმა გადათარგ-მნა. „პირსონს უნდა, რომ ბეჭდვა წიგნისა მოასწროს შობა-ახალ-წლამდის“.

ცხოვრების მოედანი.

პატარა ბიჭი ვიყავი, სიცილი ძლიერ მიყვარდა;
თმა შემითეთრდა, დავბერდი, გული მაინც არ გაქვავდა·
გულის ტკივილი ვის ესმის? ან რას გამოსთქვავს ენაი:
სიმართლეს კრიჭა შეუკრეს, ცრუმ წაიჭამა ლაგამი.

ეს ღმერთ-გამწყრალი „Сѣверный Вѣстникъ“—ის თანა-მშრომელი აღარ დადგა, არ იქნა, აღარ დაგვეხსნა! მოჰყვა,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბატონებო, ძველის უძველეს ხანიდამ და ქართველებს ძველი საფლავებიც კი გალაუთხარა; იმისმა ხელმა და ენამ თვით უკვდავი შოთა რუსთაველიც კი არ დაინდო. ყველაფერს და ყველაკას წუნი დასდო; არდაინდო არც ძველი და არც ახალი, არც დიდი და არც პატარა, არც ქალი და არც კაცი და ის უკვდავი შოთა რუსთაველი, რომლის ბადალი მთელს დუნიაზედაც კიარ გვეგულებოდა, ის ჩვენი წარსულ და აწმყო ცხოვრების ღმერთი, ისიც კი თითქმის სრულებით გააშავა. რაღათ უნდა გვიკვირდეს, მკითხველო, რომ, როგორც კანონიერი შედეგი ჩვენი ქართველობის ამგვარი გათახსირებისა, ჩვენის ყოვლად-ცნობილ წარსულის დიდების „ჩვარში გამოხვევისა“ და იმისის „უარ-ყოფისა“, დაიბადა ის საშინელი არეულ-დარეულობა და განხეთქილება, რომელსაც გვიხატავს „Новое Обозрѣніе“—ს პუბლიცისტი [1]).

დიალ, დიდი ხანია, რაც ომი ასტყდა, და, როგორც მოგეხსენებათ, ჩვენი დედაბერი „იბერიის“ მამა-მთავარმა თავისი-დიაკვნებით [2]) ამ ექვს თვეში დიდი წირვა-ლოცვა და პარაკლისი გარდაიხადეს და დღესაც „იბერიიდამ“ გლოვის ზარის წკარა-წკური მოისმის. სჩანს, ღონე მიხრწნილი დედაბერი „იბერია“ ვერა გახდა-რა წინაშე ზემოხსენებულ რეგვენისა, თორემ, მოგეცათ ღვთის წყალობა, მძინარე დიაკვნები მარდად წამოხტებოდენ და გამარჯვების ზარის ხმას მალე გაგვაგონებდენ. თვით მამა-მთავარი ჯერ ისევ, როგორც ეტყობა, სამეცნიერო წიგნებში ღრმად გართულა, რადგანაც, ღვთის წყალობით, მხოლოდ სიბერეში მოეცა შემთხვევა და გაჭი-

[1]). იხილე. „Новое Обозреніе“ № 2022.

[2]). სანო და კამპანია.

რება შეისწავლოს ის, რაც სიყმაწვილეში ვერ შეიგნო; კიდევაც ბარაქალა იმის მხნეობასა და გამრჯელობას!

ამასობაში „Сѣверный Вѣстникъ“—ის თანამშრომელს თავისებურად წამოუარა:

„ობოზრენიეს“ პუბლიცისტმა, ტყიბულით ნახშირიანმა
და თვით ტრაბასა უქრომ, რაღაც ჩხავანა-ხმიანმა“,

რომელიც ამ დღეებში გამოვარდა, თითქოს „ივერიის“ სამარცხვინოდ და თავისებურად გაჰკივლა:

„მე ვარ, რაცა ვარ მწერალი, მწერალთა საზანდაროსა,
მინდოდეს ხვალვე დავჯდები სენატის მაღლა თაროსა“.

სთქვა ესა და გაათავა: სათვანელი შემოაკლდა;
წიგნსა [1]) ხელი წამოავლო, უვიცობა წამოროშა;
არ გაწითლდა, არც დაჩუმდა, ან არა და რისა შერცხვეს?
ვინიცობა გაამტყუნებ—ტლინკსა ჭყრის და გიგიჟინებს!

სწორედ მოგახსენოთ, საშინელ დროს შევესწარით: დიდი და პატარა, გამოცდილი და გამოუცდელი დღეს აღარ მიგვაჩნია! თურმე ნუ იტყვით, ის „Сѣв. Вѣст“.—ის თანამშრომელი ვიღაც ბალღი ყოფილა და დახე იმის შეუპოვრობას, რომ მამა-მთავარს და სახელ-განთქმულ ტყიბულით-ნახშირიანს მკლავ და მკლავ გაეხმალა! აი გახსოვდეთ, თუ ამდენს მელნის ღვრას სისხლის ღვრაც თან არ მოჰყვეს: ვგრძნობ ამას, პატივ ცემულო „თეატრის“ რედაქტორო, და ამიტომ, უმორჩილესად გთხოვ, ამ ჭირად ატეხილ დავიდარაბაში თქვენს პაწაწკინა ჟურნალს ნუ გარევთ, თორემ ხომ იცით:

აქლემები წაიჩხუბნენ, კოზაკს ფეხი მოსტეხესო.

---

[1]). ფრანსუა. ვიკტორ ჰიუგო.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მე კი ჩემის მხრით პატიოსან სიტყვას გაძლევთ, რომ ყოვლისფერ ლონისძიებას მოვიხმარ, ეს უცბად გამოტყვრენილი განსაცდელი ავიცილოთ და აგები როგორმე ჩავაჩუმოთ ეს ქართველების სამარცხვინოთ ღვთისა და რისხვისაგან გაჩენილი „Сѣв. Вѣс.“ თანამშრომელი-აი, მალე მტერი მოგიკვდეს, მალე მე იმას ჩავაჩუმებდი...

ს. სალმასტელი.

ჭასუხი

სთქვი, რაცა გქონდეს სათქმელი,
გაჭვე გულს ერუს და ცბიერსა,
მით მაინც ვერას დააკლებ,
რწმუნების ძალსა ძლიერსა.

მე გმირს მოველი, გმირს უკვდავს
მლიერს და მეუფოვარსა,
რომ უწინამძღვროს უშიშრად
გზა-კვალ დაქსაქსულ ცსოვარსა.

და მრწამს აღსდგება კიდევაც,
შელასავს კლდე-ღრეს გმირობით,
ერს გზას გაუკვლევს წინ-სავალს
და შინ მიიყვანს მშვიდობით:

იქ, სადაც ტანჯულ გმობილი
ულელს მოიხსნის მტრისასა

გულს ააყვავებს სიმართლე
მზა სისხლს არ ღალევს მმისასა,

სადაც ყურს აღარ მოესმის
ტანჯვა და კვნესა კაცისა
და ნაცვლად ბნელის იმეფებს
მუდმი მზე, შვენება ცისა.

ს. ნასარიძე.

რედ.-გამომცემელი ს. ნებიერიძე

სტამბა
გრიგოლ ჩარკვიანისა
ლ.-მელიქოვის ქუჩ., ზუბალოვის სახლებში
იღებს ყოველ გვარ სასტამბო საქმეებს.
საქმის სუფთათ, რიგიანად შესრულებაზე
მესტამბე პირობას აძლევს საქმის მომტანთ.

ქართულ წიგნის მაღაზიაში
ლ.-მელიქოვის ქ. ზუბალოვის სახლებში
ისყიდება
ყოველ გვარი ქართული წიგნები.

Доз. ценз. 11 Ноября, 1889 г. Тифлисъ. Типографія Гр. Чарквіани